

Det digitale universitetsbibliotek som ressource og pædagogisk aktør – et nyt nordisk samarbejde i støbeskeen

Nordplus – fra den afsluttende minikonference i København

Af Christian Højbjerg Hansen, chhh@kb.dk, Karen Harbo, kaha@kb.dk, Henry Langseth, Henry.Langseth@uib.no, og Anja Hoppe, anja.hoppe@htbibl.lu.se.
Foto: Anja Hoppe, Lunds Universitets Bibliotek

Solen stod klart på himlen onsdag d. 19. juni 2019 og mens dens stråler spejlede sig i Den Sorte Diamants blanke facader var 40 nordiske bibliotekskolleger i Blixen-salen klar til at diskutere muligheden for at skabe et nyt nordisk netværk for det digitale universitetsbiblioteks fremtid som ressource og pædagogisk aktør i nordens forskellige uddannelsesinstitutioner.

Anledningen var den afsluttende Mini-konference for et 3-årigt udviklingsprojekt, udfoldet under Nordplus programmet 2016-18. Et samarbejde mellem Det Kgl. Bibliotek, AU Library (AUL), Lunds Universitets Bibliotek (LUB) og Universitetsbiblioteket i Bergen (UBB). Projektet blev i sin tid startet op med støtte fra de tre universitetsbibliotekers chefer og under ledelse og koordinering

af specialkonsulent Karen Harbo (AUL), chef for Det Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek, Karin Jönsson (LUB) og akademisk bibliotekar Anne Sissel Tønning (UBB).

På spørgsmålet om, hvad drømmene bag ideen til dette Nordplus projekt var og hvorfor projektet havde inviteret nordiske uddannelsesbiblioteker til projektets afsluttende minikonference svarer chef for Det Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek, Karin Jönsson (LUB)

Vi ville skapa incitament till varierade undervisningsmetoder i informationshantering; vi ville använda digital teknik för att göra bibliotekens undervisning mer tillgänglig i form av digitala lärojekt, mer integrerad i ämnesutbildningarna och i högre grad en studentaktiv metod för ämnesinläring.

Och som svar på din fråga om vilka drömmar vi hade med projektet så var det kanske just det att vi med avstamp i de tre nordiska bibliotekens samlade praxis och olika utvecklingsmiljöer, med fokus på utveckling av digitala lärojekt och co-creation, ville flytta fram positionerna ytterligare. Vi ville på bred front visa på det mervärde som samarbete över professionsgränserna inom högre utbildning bidrar till.

De erfarenheter vi har med oss från Nord-Plus-projektet har gett oss lust och motivation till fortsatt nordiskt samarbete. Det är så roligt och inspirerande att lära känna nya kollegor, vi behöver lyfta blicken ovanför vår egen vardag ibland. Med minikonferensen ville vi dela med oss av våra erfarenheter från projektet och undersöka om det finns intresse för ett utvidgat nätverk med fler bibliotek i Norden.

Här kan vi dra nytta av den digitala tekniken, både för vår egen kompetensutveckling och för resursdelning. Bonus med ett nordiskt bibliotekssamarbete är dessutom att vi lär känna kulturella likheter och olikheter länderna emellan och inser att vi faktiskt kan prata med varandra på skandinaviska - berikande!

Åbningstale og tre års erfaringsudbytte

Med lyst og motivation på plads åbnede minikonferensen præcis kl. 10.30. Også vinduerne blev, grundet varmen, åbnet på vid gab og de mange forskelligartede lyde fra Søren Kierkegaards Plads strømmede ind i lokalet. Nu var Nordplus projektets afsluttende minikonference skudt i gang.

Projektleder Karen Harbo (AUL) bød velkommen til de fremmødte med håbet og troen på, at de nordiske kolleger i de kommende 6 timer ville tage godt imod projektets resultater og ønsket om at

skabe et fremtidigt netværk med fokus på nordiske uddannelsesbibliotekers proaktive indsats på området for digital læring. Under åbningstalen var det tydeligt at se, at flere af de nordiske kolleger havde mødtes før, gensynsglæden virkede stor, der blev hilst og vinket på tværs af lokalet.

De første til at indtage scenen var Nordplus projektgruppen, der de seneste tre år har arbejdet indgående med at udvikle og producere digitale e-læringsobjekter igennem samskabelsesprocesser med både forskere, kolleger og studerende. Mange forskellige e-læringsformater var i årenes løb blevet udarbejdet, hvor formater som video, quizzer, podcast, chat og kreativ brug af SurveyXact blev nævnt.

Det Kgl. Bibliotek, AU Library lagde ud og præsenterede deres erfaringsudbytte fra projektet. Her indledte Pernille Holm Lindhardt i bedste metaforiske stil ved at afspille Jeppe Heins kunstværk Distance fra 2004, en kuglebane som analogi på projektarbejdets mange komplekse og dynamiske forløb, og hvordan et sådant projekt kan række videre ind i egen organisation. Oplægget illustrerede, som også uddybet af Christian Højbjerg Hansen, hvordan projektdeltagerne gennem årene er blevet kompetenceudviklet i læringsdesign, co-creation, evaluering, kompetenceudvikling i egen praksis og kollaborativ undervisning med digitale værtøjer.

Efterfølgende trådte Ingunn Rødland, Henry Langseth og Pål Steiner, Universitetsbiblioteket i Bergen ind på scenen og tog udgangspunkt i, hvordan man i egen praksis kan skabe kompetenceudviklingsworkshops i *undervisningsplanlægning med fokus på studentaktiv læring*. Hertil havde de, sammen med kolleger på Bergens Universitetsbibliotek, anvendt metoden Arena Blended Curriculum (ABC-metoden er udviklet på University College London) til at planlægge og skabe ny undervisning.

Lunds universitetsbibliotek ved Anja Hoppe, Annika Nilsson, Anna Wiberg, Lina Ahlgren og Bitte Holm, sluttede seancen af med en beretning om, hvordan

også de havde sat ABC-metoden i spil i egen praksis, men også hvordan de indgående arbejdede med samskabelse i forsøget på at gøre både studerende og forskere til medproducenter af de digitale e-læringsobjekter.

Annika Nilsson rundede det fælles oplæg fra projektets side af med en klar reference til den før omtalte kuglebane med de afsluttede ord *"idag börjar vi på ny kula"*. Ord som symbolsk rettede sig imod de fremmødte, som en åben invitation til at indgå i et kommende nyt netværk.

I den efterfølgende paneldebat var spørgelysten stor og samtalerne ved bordene udløste en nærmest vibrerende baggrundslyd af de nordiske sprog i samklang. De fremmødte blev derefter sendt til frokost med det fælles refleksionsspørgsmål: *Hvad er universitetsbibliotekernes største udfordringer/muligheder i forhold til det virtuelle læringsmiljø?*

Biblioteksdirektør ved universitet i Agder, Jesper Christian Mørch har senere knyttet følgende udtalelser på dagen, dels til, hvad der var inspirerende men også til, hvilke fordele der kan være ved at skabe et nordisk netværk inden for det digitale læringsmiljø?

Det er altid interessant at møde kollegaer fra Norge, Sverige og Danmark og udveksle ideer og erfaringer i pauserne. Det er interessant at høre om de forskellige tilgange, som de tre deltagende universiteter i projektet havde, og ikke mindst, hvordan det forhåbentlig kan bruges i fremtiden på universitetsbiblioteker i Skandinavien.

ABC-metoden, som Universitetsbiblioteket i Bergen præsenterede, kan bruges til at planlægge afvekslende bibliotekskurser. Det er en metode jeg vil arbejde på at tage i brug på Universitetsbiblioteket i Agder

En stor mulighed for universitetsbiblioteker er at være synlige i det digitale læringsmiljø. Vi kan oprette digitale kurser og knytte kontakt til studenterne. Det er samtidig også en udfordring, da alle kan lave digitale kurser, så hvorfor skal universiteterne have sit eget universitetsbiblio-

tek? Jeg mener universitetsbibliotekerne må udvikle gode digitale kurser og samtidig arbejde for at kombinere dem med det fysiske læringsmiljø og den menneskelige kontakt til bibliotekarer og informations-specialister.

Et nordisk netværk for det digitale læringsmiljø er centralt for vidensdelingen på tværs af landene (og inden for landene). Tænk hvis vi kunne dele læringsselementer, lære tips og tricks fra hinanden, nye metoder, få gang i erfaringsudvekslingen.

Nye bastarder som mulighed for samarbejde

Efter frokosten bød lektor, Rikke Toft Nørgaard, Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier, Aarhus Universitet op til dans. Deltagerne skulle udfordres til både at udfolde netværks-

drømme og mere realistiske netværksstartere, men det vender vi tilbage til.

Først oplægget, der straks fyldte rummet med energi, men ligeledes udfordrede mange af de tilstedeværendes syn på koblingen mellem det digitale og det analoge. Det handlede om at bryde distinktionen mellem det fysiske og digitale, og hvordan man i en digital tid kan danne netværk på tværs af landegrænser, tid og rum.

Her skelede Rikke Toft Nørgaard til egen og andres forskning af begrebet *hybride faglige netværk*, det hun så ramende betegnede som *skabelse af nye netværksarter og -bastarder*. Den hybride netværkstanke skulle ses som mulighed for at danne et netværk på tværs af norden, hvor netværkstanken er dybt

forankret i sammenkoblingen af den synkrone og asynkrone vidensdeling, nye digitale mødesteder og face to face interaktion.

Deltagerne i minikonferencen blev derefter sat i gang med mere taktile gruppeøvelser. Der skulle skabes drømme og realistiske startmuligheder for et nyt nordisk netværk. Trods en lidt vakkende start med en vis grad af sprogforvirring, lykkedes det de forskellige grupper ved *tænkepauser, brainwriting* og *forced ranking* at komme med forslag til, hvilket grundlag et nyt nordisk netværk ville kunne starte op på. Både klimakrise og fordele og ulemper ved et nordisk netværk blev tænkt ind i mulighederne.

En af deltagerne, informationspecialist ved Det Kgl. Bibliotek, Københavns Uni-

versitetsbibliotek, Anne Cathrine Trumpy, kommenterede direkte adspurgt om dagen: Det var inspirerende med mange forskellige input og tid til refleksion. Igen havde jeg fornøjelsen af at opleve Rikke Toft Nørgaard som facilitator. Jeg fik snakket med flere af mine nordiske kolleger. Det var godt fagligt.

Det var inspirerende at høre, hvad der sker i vores nabolande. Jeg er blevet meget nysgerrig på ABC metoden og andre metoder, som blev præsenteret på Minikonferencen og glæder mig til at lære og prøve metoden i egen organisation, når vi skal i gang med at planlægge e-læring. Det er altid sundt at høre, hvad andre gør og få udvidet sit perspektiv.

Ligesom hun gav nedenstående svar på spørgsmålet: Hvilke muligheder og udfordringer står fremtidens universitetsbiblioteker overfor med udviklingen af de digitale læringsmiljøer – og hvad vil et netværk kunne betyde?

Godt spørgsmål – biblioteksinstitutionerne står i den henseende overfor rigtig mange muligheder og udfordringer, og derfor er det vigtigt, at vi videndeler og samarbejder på tværs, og holder os ajour med trends med meget mere.

Dannelsen af et netværk vil betyde, at der skabes mere viden og synergi og gode samarbejdsprojekter og kompetencer.

Hjemad med håbet om et nyt netværk
Med drømmene og mulige startscenarier til et nordisk netværk på plads samt input givet videre til granskning af Rikke Toft Nørregård, syntes luften var ved at sive ud af ballonen.

Varmen i lokalet mindede mest af alt om temperaturen i en sauna ved en af de tusinde finske søer, men her trådte projektdeltager Pål Steiner, Universitetsbiblioteket i Bergen, ind i billedet og sendte deltagerne på en velfortjent walk and talk – med mobilene i hånden.

Opgaven var simpel, men ikke ligetil. Tre spørgsmål blev stillet: *Hva ønsker dere å få ut av et nettverkssamarbeid? Hvordan ønsker dere å samarbeide i nettverket? Hvorfor er et nettverk viktig?*

De fleste deltagere slog sig ned på et skyggefuldt spot mellem Den Sorte Diamant og Københavns Havn og i den efterfølgende time diskuterede deltagerne spørgsmålene og sendte slutligt deres bud afsted som padlets på den digitale opslagstavle.

Buddene tikkede således ind i en lind strøm: *Inspiration, metoder, erfarehetsutbyte, verktøy, Ha digitale møteplasser til webinarer og Synkron online nettverk er effektivt og miljøvennlig.* Der var dog også plads til de mere kritiske røster fra dagen i Blixen salen, som spørgsmålet *Varför utöka sitt nätverk?* Et spørgsmål der helt sikkert også vil blive taget op under det kommende arbejde med at skabe et nordisk netværk som har fokus på uddannelsesbibliotekers proaktive indsats på området for digital læring.

Inden dagen var omme nåede vi at sætte en aftale op med Bibliotekschef ved Högskolan i Halmstad, Christel Smith til en snak om dagen og muligheder for dannelsen af et nyt nordisk netværk.

Hvordan har dagen været?

Det var en mycket givande dag tycker jag. En anledning till att jag deltog var för att träffa trevliga kollegor från hela Norden och det var ett bra tillfälle. Sådana här projekt ger ju möjlighet till det. Vi var många från de nordiska länderna, vilket var roligt. Workshopen var väldigt givande. Då kände jag att jag ville följa upp det nu också när projektet avslutades, så det var kul.

Jag kunde väl konstatera att många problemställningar är samma, vilket också känns lugnande och bra på ett sätt, man får energi och kraft av att lyssna in varandra och tar med sig det hem för att jobba vidare med det på hemmaplan.

Man lär sig mycket av varandra tycker jag. Vi jobbar också både med pedagogisk utveckling och den tekniska utvecklingen kring de digitala läroböckerna som kommer att finnas på vår lärplattform. Vi samarbetar nu med lärare och vår pedagogiska utvecklingsenhet inom högskolan.

Jag tycker att det var roligt att komma iväg. Det är alltid roligt att komma till Sorte Diamant också. En solig dag med

mycket god mat. Och så var det kreativa metoder som ni använde under dagen. Det gjorde att alla gruppmedlemmar fick till en väldigt bra dialog, även mellan grupperna. Väldigt bra stämning. [...] Jättebra att få lite namn, så jag hoppas att vi kommer vidare i någon form i de här nätverksidéerna som kom upp.

Kan vi få noget ud af et nyt nordisk netværk?

Ja, absolut! Jag tycker det jätteviktigt att vi lär av varandra. Som jag nämnde, just att alla sitter på sin egen kammare och jobbar med de här frågorna. Man kan få energi och kraft av varandra och visa varandra, sprida kompetens till varandra och ta upp problemen och få hjälp av goda kollegor som kan hjälpa en med att lösa problem när man stöter på dem. Man är inte ensam inom sitt egna högskolebibliotek, utan man kan jobba på tvären med många kollegor. Det blir mycket roligare då tror jag, ger en energi.

Hjemad med håbet om et nyt netværk – fortsat!

Ud på de sene eftermiddagstimer, mens solens stråler stadig dansede i takt mellem Den sorte Diamants facader, vandet og asfalten, forlod 40 trætte nordiske bibliotekskolleger konferencen og vendte snuden hjemad mod nordens forskellige universitetsbyer.

Flere afgav klare interessetilkendegivelser, mens andre blot lod sig inspirere til fremtidens arbejde med det digitale læringsmiljø på universitetsbibliotekerne.

En ny kugle er nu sat på kuglebanen, så hvis du kære læser finder dette netværk interessant, så send en interessetilkendegivelse til specialkonsulent, Karen Harbo, Det Kgl. Bibliotek, AU Library: kaha@kb.dk